

A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport ([FECSKE](#)) véleménye a büntetés-végrehajtási törvény módosításának tervezetéről

2024. október 23.

1. A jogszabályalkotás folyamatával kapcsolatos észrevételek

A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport (FECSKE) hozzátartozókból, volt fogvatartottakból és a büntetés-végrehajtással foglalkozó szakemberekből álló tagjai áttekintették az online csalások elleni további hatékony fellépés érdekében szükséges és egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló [jogszabálytervezet](#) azon részét, amely a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény módosítását tartalmazza.

Ahogy ezt már a korábbi, 2023. áprilisi beadványunkban is írtuk, előremutatónak tartanánk, ha az érintetteknek és érintett szakembereknek nemcsak a jogszabályok néhány napos társadalmi véleményezésekor lenne lehetősége észrevételeket tenni, hanem a jogalkotó az egyeztetések folyamatába, a személyes megbeszélésekbe is bevonná a érintetteket, különösen, akik közvetlenül ismerik a gyakorlati kérdéseket. Ez a bevonás elősegíthetné, az új szabályok gyakorlati alkalmazhatóságának javítását és a felesleges jogorvoslati eljárások megelőzését. A FECSKE szívesen részt vesz a büntetés-végrehajtással kapcsolatos jogszabályok kialakításának előkészítésében a jövőben.

Sajnáljuk, hogy a jogszabálytervezet véleményezési lehetőségét a minisztérium nem kommunikálja, a tervezet ráadásul egy, a témától eltérő című, megnevezésű anyag része, amely az érintettek számára gyakorlatilag ellehetetleníti vagy legalábbis véletlenszerűvé teszi, hogy értesülnek-e a tervezet megalkotásáról. Meglátásunk szerint ez a fajta eljárás nem az átlátható, partneri kommunikáció sajátja.

2. Általános észrevételek

Összességében úgy látjuk, hogy a tervezet rendkívül előremutató. Úgy érzékeljük, hogy a jogalkotó, a szakemberek ezúttal nyitottak voltak és meghallották, hogy az évi 40.000 fogvatartottnak és akár százezer hozzátartozójának milyen szükséglete, igénye van a kapcsolattartás témájában, és ezekre igyekezett válaszolni a törvénytervezetben. Meglátásunk szerint a tervezett módosítások nemcsak a hozzátartozók és a fogvatartottak helyzetének javítását érhetik el - ha azokat a gyakorlatban is tisztességesen alkalmazni fogják - hanem a börtön rendjének, a fogvatartottak motivációjának fenntartásához,

javításához is hozzájárulhatnak, így megkönnyíthetik a személyi állomány munkáját, támogathatják a fogvatartottak és az állomány együttműködését. Nagyon bízunk abban, hogy a szabályok normaszöveg szerinti gyakorlati alkalmazására is sor fog kerülni, amely a börtön biztonságának fenntartása mellett a családi kapcsolatok megőrzéséhez, ezáltal a reintegráció megerősítéséhez is hozzájárul.

3. Részletes észrevételek

24. § 14c. Hasznos a **tényleges tartózkodási hely** fogalmának törvénybe iktatása. A jogszabály alapján ennek elsősorban a fogvatartott elhelyezése miatt van jelentősége, azért, hogy a fogvatartott (volt) lakóhelyéhez, így családjához, szabadulási helyéhez közel legyen elhelyezve, így reintegrációját elősegítsék. Éppen emiatt lenne fontos nemcsak a fogvatartott bevonulása előtti tényleges tartózkodási helyet figyelembe venni, hanem a legközelebbi hozzátartozója (hozzátartozói) tartózkodási helyét. Ezeknek a fogvatartott személyes látogatásának biztosításakor, és a fogvatartásból való szabadulásakor van jelentősége. Tehát annak elősegítése érdekében, hogy a lehető legkönnyebben tudják őt látogatni a családtagjai, illetve szabadulásához közeledve az intézetelhagyással járó lehetőségeket hatékonyan, idő- és költségtakarékosan ki tudja használni a fogvatartott.

25. § 99. § (10) Egyetértünk azzal, hogy méltányosságból **előre lehessen sorolni** a fogvatartottakat akkor is, ha a kreditpontok 50%-át elérték. Fontos és az adminisztráció egyszerűsítése érdekében is előremutató lenne, hogy az előresorolásra vonatkozó javaslatot a reintegrációs tiszt vagy a BFB tegye meg, ezt ne kelljen a fogvatartottnak külön ügyintézészt igénylő kérelmi lapon kezdeményeznie.

26. § 172. § (5) A bekezdés kötelezőként írja elő a **hozzátartozói minőség megjelölését**, mintha az új kapcsolattartás lehetősége csupán a családtagokra korlátozódna a letartóztatottak esetén, holott nem csak hozzátartozó lehet kapcsolattartó, hanem barát, ismerős, munkatárs is, akiknek a kapcsolattartása pozitívan hathat a fogvatartott magatartására. Így indokolt, hogy a bekezdés ne írja elő kötelezően a hozzátartozói minőség, hanem legfeljebb a kapcsolati minőség meghatározását.

A **(9)** bekezdésnél nehézség, hogy csak az elítélt kezdeményezhetné a **kapcsolattartó kapcsolattartásból való kizárásának felülvizsgálatát**, akinek azonban az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférése egy szabad emberhez képest sokkal korlátozottabb. Egyetértünk pl. azzal, hogy a kapcsolattartó csak az elítélt hozzájárulásával indítsa felülvizsgálatot, ugyanakkor a kizárási rendelkezés a kapcsolattartóra vonatkozik, az ő jogaira, jogosultságaira, így indokolatlan a perindítás lehetőségét az elítéltre korlátozni. Ugyanez az észrevétel vonatkozik a 177/C. § (6) bekezdésére is a látogatófogadásból kizárt kapcsolattartó esetére.

27. § 173. § (5) Rendkívül pozitív előrelépés, hogy a hozzátartozókat a kérelmük bv. intézetbe érkezésétől számítva már nem 30, hanem három munkanapon belül **kapcsolattartói nyilvántartásba kell venni**. A tapasztalataink szerint a rövid határidő enyhíteni fogja a kezdeti stresszes időszakokat, ami mind az állomány, mind a fogvatartott és a család számára is kedvező. (Itt szükséges megjegyezni - bár nyilván nem törvényi szabályozási szintre tartozik - hogy fontos lenne egységesen rendezni, hogy a fogvatartott a bevonuláskor magával vihesse a kapcsolattartói kérelmeket, vagy azokat a hozzátartozók

hivatalos módon, elektronikus formában is beküldhessék a bv. intézetbe, mert ez segítené a kapcsolattartás mihamarabbi létrejöttét.) A FECSKE tapasztalata az, hogy a kérelmek rögzítésére a reintegrációs tisztek és más állományi tagok túlterheltségére tekintettel sokszor nem kerül sor a határidőben. Ezért azt javasoljuk, hogy határidő-mulasztás esetén a fogvatartott kapjon valamilyen kompenzációt a mulasztásért. Pl. arányosan több telefonidő, meghosszabbított személyes látogatási idő, stb.

Nem világos a számunkra, hogy az **(5)** bekezdés szerint miért csak a "nem hozzátartozóval" való **kapcsolattartás megtagadása esetén kell határozattal** dönteni. Ez ugyanígy indokolt lenne a hozzátartozó esetén is. Például többszöri panasz, hogy a fogvatartott házastársak vagy élettársak kapcsolattartását nem engedélyezik, ami ellen határozat hiányában formálisan nem lehet panaszt tenni.

Örömmel olvastuk a **(7) bekezdésben**, hogy évente egyszer ingyenesen lehetőség lesz, hogy fogvatartott hozzátartozóink a mi lakóhelyünkhöz közelebbi **bv. intézetbe szállíthatassák magukat a személyes látogatás miatt**. Bízunk benne, hogy a gyakorlatban lesznek pozitív parancsnoki döntések ilyen ügyekben, nemcsak a jogszabály-szöveg marad kedvező. Ennél a kérdésnél nem mehetünk el amellett, hogy vannak olyan intézetek, amelyek a településektől nagyobb távolságban, gyakorlatilag csak autóval (vagy azzal is nehezen - pl. Nagyfa) közelíthetők meg (Állampuszta). Kérdésként merül fel, hogy a közeljövőben (számunkra nem világos, hogy pontosan mikor) megnyíló csengeri intézet, amelyben magas számú elítéltet fognak elhelyezni, vajon mennyiben lesz megközelíthető amiatt, hogy az ország legkeletibb sarkában található.

28. § 177. § (1) Ez a tervezetnek az a pontja, amellyel szemben komoly egyet nem értésünket kell kifejeznünk. A meglátásunk szerint **nem indokolt, diszkriminatív a látogatók számát 4 főben korlátozni**. Azt tudni kell, hogy a gyakorlatban a 4 főt a bv. intézetekben sokszor úgy számolják, hogy 2 felnőtt + 2 gyerek, tehát pl. egy anya nem viheti magával a fogvatartottal közös 3 kisgyermekét. Ez tehát azt jelenti, hogy ha egy fogvatartottnak 3 gyermeke van - ami nem ritka -, akkor nem láthatja minden látogatás alkalmával az összes gyermekét, hanem köztük választani kell, és a gyerek is a jogszabály által lehetővé tett számnál kevesebbszer láthatja az apját. Ha ezt a szokásjogi szabályt nem is alkalmazza egy bv. intézet, és egy fogvatartottnak pl. 4 vagy 5 gyermeke van, akkor őket sem fogja tudni látni minden hónapban. Ez a döntés nemcsak a fogvatartottnak fájdalmas és jogsértő, hanem a gyermekeknek is. Kérjük, hogy ezt a szabályt mindenképpen változtassák meg, tekintettel a nagycsaládokra, kérjük, támogassák azokat a családokat, akik szeretnének és meg tudják oldani, hogy intenzív kapcsolatban legyenek egymással. Esetleg az is elfogadható szabály lehet, ha a kapacitáshiány miatt máshogy nem megoldható, hogy az egyszeri látogatás idejét meghosszabbítják és a családtagok között felosztják (tehát pl. 3 személy 1 órát látogat, majd a másik 3 családtag további 1 órát).

Itt kell felhívni arra is a figyelmet, hogy több bv. intézetben a Skype-ot és a személyes látogatást havi szinten leegyszerűsítve számolják olyan módon, hogy 1 hónapot 4 hétnek értelmezzék, tehát akinek havi 2 látogatás jár, ő évente 24 alkalommal fogadhat látogatót, holott, ha minden második héten fogadhatna, akkor 26 látogatása lenne. Ugyanígy, ha valakinek hetente 1 Skype jár, akkor ő havi 4-et kap azokban a hónapokban is, amikor 5 hét van, így évente 52 Skype helyett csupán 48-szor tud Skype-olni. Ezek az elenyészőnek látszó különbségek egy fogvatartott és a család esetében óriási jelentőségűek tudnak lenni.

177/A., B. és C. szakaszok esetében egyetértünk, hogy a jogalkotó lépcsőzetesen alakította ki a szabályokat. Ennek bizonyosan lesznek motivációs hatásai.

177/A. § (3) (4) Örömmel vettük, hogy hozzátartozók esetén a strasbourgi sztenderdeknek megfelelően a **személyes érintkezést lehetővé tevő látogatás lesz a főszabály**. Meglátásunk szerint ez az intézkedés elősegíti a fegyelmezési eszközök mellett a motivációs lehetőségek bővítését is. Ugyanígy a kötetlen látogatófogadás és a családi beszélő kötelezően biztosítandó jellege is előremutató és hasznos eszköz. Bízunk benne, hogy e látogatási formák esetén a gyermekek és a közeli hozzátartozók száma nem lesz korlátozva. Természetesen előremutónak találnánk, ha a félévesnél gyakrabban lenne lehetőség a kötetlen látogatófogadásra. Azt azonban mindenképpen szükségesnek tartanánk rögzíteni, hogy ha valaki a féléves keretből a rendszer túlterheltsége miatt "kicsúszik", akkor garantált legyen, hogy részére pótolják a látogatófogadást.

Megfontolandónak tartjuk, hogy nem csak a Btk. szerinti hozzátartozók között legyen a személyes érintkezést lehetővé tevő látogatás a főszabály, hanem a tényleges minőségi kapcsolattartók között is. Így például lehetséges, hogy a Btk. hozzátartozó fogalma alá nem tartozó nagynéni az, aki a fogvatartott kapcsolattartása szempontjából a leginkább jelentős.

A **(7)** bekezdésnél a meglátásunk szerint az egy éven belüli **fegyelmi vétség elkövetésének hiánya túlzóan szigorú feltétel** és mindenképpen biztosítani kellene kivételszabályt vagy rugalmasságot. Pl. hogy csak a minimális komolysági szintet elérő fegyelemsértések következménye lehessen a családi beszélő elvonás, pl. olyanoké, amiért nem feddést kap a fogvatartott, vagy az enyhe esetekben a fogvatartott számára a fegyelmi ellenére biztosítani lehessen a családi beszélő engedélyezését (pl. a biztonsági beszélőfülke alkalmazásának kivételes mellőzéséhez hasonlóan). Erre azért van szükség, mert több olyan fegyelmi vétséggel kapcsolatos - iratokkal vagy ügyvédi nyilatkozattal is alátámasztott - beszámolót ismerünk, amelyeknél igazán bagatell volt a fegyelemsértés, amit a fogvatartott elkövetett (pl. leszakadt a nadrágjáról a gomb, romlott tejfölt tárolt a hűtőben) vagy olyan, amiért szándékosság nem terheli (pl. tönkremennek a hosszú idejű használat miatt a telefonja gombjai, telefontöltőt valaki ellopta és a sértett vonták fegyelmi felelősségre). Ezekért a fegyelmi ügyekért nem indokolt elvonni a családi beszélő lehetőségét.

A **177/C. § (1) db) és (5)** pontjánál felmerül, hogy **mit takar a "megalapozottan gyanúsítható"** kitétel. Ez formális, nyomozó hatóság általi gyanúsítást jelent? Vagy a bv. intézet parancsnoka általi, a fegyelmi eljárásbeli "gyanúsítást"? Esetleg ezen kívüli "gyanút"? Értjük, hogy ha felmerül személy elleni erőszakos bűncselekmény elkövetésének a "gyanúja", akkor ennek bebizonyosodásáig vagy a gyanú cáfolatáig valamilyen ideiglenes intézkedést kell hozni, azonban a véleményünk szerint a db) pont megfogalmazása bizonytalanságokra így kazuisztikus jogalkalmazásra adhat okot. Továbbá nem tisztázott az sem, hogy "meddig áll fenn" a "megalapozott gyanú"? Amíg a büntetőeljárást meg nem szüntetik? Mi a helyzet akkor, ha a "gyanú" megszűnik? Mikortól van ez a helyzet? Ilyenkor ki és milyen határidőben hoz döntést a látogatásokról? Ilyen esetben a fogvatartottat kompenzálják az elmaradt szabadabb formájú látogatásokért? Ha a gyanú érzékelhető módon elenyészik, de a büntetőeljárás folyamatban van még, akkor sincs a parancsnoknak lehetősége méltányosságból engedélyezni a szabadabb látogatófogadást?

Fontosnak tartjuk, hogy a **gyermek legfőbb érdekének elve** több helyen is megjelenik a tervezetben, pl. a 29. §-ban. Hiánypótló, hogy a Skype lehetőségét az IMEI-ben is lehetővé teszik.

4. További észrevételek

A hozzátartozókat érzékenyen érintő, a fogvatartottak magánélethez fűződő jogát érintő további nagy jelentőségű kérdés, hogy hogyan lehet **részt venni a hozzátartozó temetésén, vagy a kegyeletet leróni és miként lehet beteg hozzátartozót meglátogatni**. Ezekben az ügyekben a tapasztalatok és a statisztikák szerint is rendkívül megszorító a bv. gyakorlata. Mára oda jutottunk, hogy a fogvatartott családtagjaink nem is tartják érdemesnek kérni ezeket az eltávozással járó lehetőségeket, mert tudják, szinte nincs esély, hogy megkapják.

A KSH szerint évente 120-130 ezer ember hal meg Magyarországon. Bizonyos, hogy számos eset érinti a 100.000 körüli embert, akik közvetlenül kapcsolatban vannak a bv.-vel (rabok, hozzátartozók. 2023-ban mégis csupán 97 kérelmet nyújtottak be temetésen való részvétel érdekében, 67-et elutasítottak, 23-at (23%) engedélyeztek. Sírhely meglátogatására 2023-ban 11 kérelemből csak egyetlen egyet engedélyeztek. 8-an kérték beteg hozzátartozójuk meglátogatását és csak 1-et (12,5%) engedélyeztek. Bizonyos, hogy ennél sokkal többen szeretnének (családjuk körében) búcsút venni szerettüktől. És az is több mint valószínű, hogy sokkal több fogvatartottnak lenne indokolt ezt engedélyezni, mert a magán- és családi élethez való jog legbelső tartalmát érintő kérdés. Erről több, Magyarországot is érintő ügyben hozott már döntést a strasbourgi bíróság (pl. Pintér, Császy ügyek).

Természetesen tudjuk, hogy az engedélyezési gyakorlat nem jogalkotási kérdés. Ugyanakkor a jogalkotó elősegítheti a megfelelő gyakorlatot, valamint feladata a jogszabályi hibák javítása. Erre teszünk rövid javaslatot a főbb aggályok felsorolásával.

A FECSKE tagjainak tapasztalata az, hogy noha a törvény 123. §-a szerint a főszabály a részvétel, a gyakorlat mégsem ez. A parancsnokok gyakorlatilag indokolás nélkül döntenek a temetésen, sírhely-látogatáson, beteg hozzátartozó látogatásán való részvétel elutasításáról. Sokszor elhúzódik a döntés ideje, így panaszra sincs idő. Tartalmilag is nehéz lenne panaszolni a döntést, mert sokszor a határozatban nincs valódi, érdemi információ az elutasítás okáról, hanem csak azt mondják, hogy "biztonsági okból" van szükség a részvétel megtagadására. (Utána pedig nincs lehetőség (és idő sem) az iratokhoz való hozzáférésre, mert arra hivatkoznak, azok döntés-előkészítő anyagok vagy szakterületi vélemények, így a törvény szerint nem ismerhetőek meg. Ez meglátásunk szerint jogsértő, eleve kizárja a jogorvoslathoz fűződő jogot.) Ha engedélyezik is az eltávozást, arra csak kényszerítő eszközök mellett látnak lehetőséget, holott először az engedélyezés tényéről kellene döntenie és csak ezt követően a részvétel módjáról. Ráadásul pl. a temetésre bilincsben, vezetőszáron menni rendkívül megalázó és kegyeleti jogot is sértő. Arra gyakorlatilag soha nem lát lehetőséget a bv., hogy rendkívüli eltávozás keretében hagyja el valaki az intézetet, még akkor sem, ha "mintarab". Ezek okára különösen nem adnak indoklást.

Előfordul, hogy a részvétel megtagadásának oka - noha ez formálisan nem is lenne jogszerű - a költség rendelkezésre állásának hiánya. Eleve nincs pontos tájékoztatás, információ, hogy hova, mikor, mennyit kéne kifizetni, ráadásul van, hogy aránytalanul komoly állományt tartanak szükségesnek a kiszállításhoz, amelyért több százezer forintot irányoznak elő, amit nagyon kevesen engedhetnek meg maguknak. Arra sem szoktak indokolást adni, hogymiért kell sok felügyelő, kutya az előállításához.

Meglátásunk szerint, ahogy a kapcsolattartás, az étkezés, a formaruha, saját ágy, stb., illetve a jövőben pl. évi egyszeri beszélőre való átszállítás is a rabtartásért "cserébe" jár, így a legközelebbi beteg hozzátartozó évi egyszeri meglátogatása, a temetésen való részvétel, a sírhely meglátogatása is ingyenesen kell, hogy járjon méltányos gyakorisággal a szükségességnek megfelelően (akár eltávozás keretében, akár kiszállítással, ha ez mindenképpen szükséges).

Meglátásunk szerint semmilyen észszerű indoka nincs annak, hogy a sírhelyet valaki csak 30 napon belül látogathatja meg és róhatja le a kegyeletét. Van, hogy valaki ennyi idő alatt nem jut el oda érzelmileg, hogy kész legyen egyedül kimenni pl. az édesanyja sírjához. Miért kell ennek határidőt adni? Miért ne mehetne ki bármikor egy fogvatartott a közeli hozzátartozója sírjához egy alkalommal? Ismert, hogy a gyászfolyamat akkor tud elkezdődni, ha van valamilyen rituális alkalom (pl. temetés, sírhely látogatása), és ennek hiányában sokkal nagyobb a mentális nehézségek kialakulásának veszélye, ami a bv. számára is többletterhet jelent egy fogvatartott esetében.

Az a javaslatunk, hogy a temetésen való részvétel, a sírhelynél a kegyelet lerovása, a beteg hozzátartozó meglátogatása - a szükséges alátámasztást követően - legyen engedélyezett, a bv. parancsnok pedig legfeljebb arról hozzon döntést, hogy valaki nem vehet részt ezeket az eseményeken. Ekkor adja részletes indoklását az elutasításnak. A jogalkotó pedig adjon támpontokat, mérlegelési szempontokat a kérdéshez a jogalkalmazónak.

***